

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ: ΣΥΛΛΟΓΗ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΥΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

ΕΡΕΥΝΑ

**ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ
ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΚΡΗΤΗΣ
(ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΗ ΈΡΕΥΝΑ ΤΟΥ 2007)**

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ
ΣΑΝΤΟΡΙΝΗΣ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΑΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΟΜΑΔΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2007

Ιστορικό Συνεργασίας Σωματείων Ξεναγών - ΕΚΚΕ

Θεωρώντας ότι η ενεργός παρέμβαση στα καίρια και ευαίσθητα θέματα που άπτονται της περιβαλλοντικής υποβάθμισης είναι υποχρέωση κάθε υπεύθυνου πολίτη και εκτιμώντας παράλληλα ότι η καθαριότητα των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών που οδηγούν σε αυτούς είναι ένα βασικό πρόβλημα, αποδεχτήκαμε την πρόσκληση συνεργασίας εκ μέρους του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας (ΣΔΞΑ). Πραγματοποιήθηκε έτσι η πρώτη έρευνα του 1997 για το βαθμό καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών του «Κλασικού Γύρου» όπου διερευνήθηκαν οι γνώμες των ξεναγών της Αθήνας. Από τη δημοσιότητα που δόθηκε στα αποτελέσματα της έρευνας του 1997 οδηγηθήκαμε, σχεδόν υποχρεωτικά, σε επανάληψη προκειμένου να έχουμε συγκριτικά αποτελέσματα καθώς και σε γενίκευση της συνεργασίας με Σωματεία - Συνδέσμους ξεναγών με στόχο να δοθεί μια συνολική αλλά και διαχρονική εικόνα του προβλήματος για την Ελλάδα. Οι συνεργασίες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν είναι οι εξής:

1. Με το Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας (για τον «Κλασικό Γύρο»), το 1997, 2001, 2003, 2005 και 2007.
2. Με το Σύνδεσμο Ξεναγών Θεσσαλονίκης (για την Κεντρική και Βόρεια Ελλάδα) το 2002, 2003, 2005 και 2007.
3. Με το Σωματείο Επαγγελματιών Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης (για την Κρήτη) το 2002, 2003 και 2007.
4. Με το Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών Δωδεκανήσου (για Ρόδο, Κω, Σύμη, Πάτμο, Νίσυρο και Τήλο) το 2003, 2005 και 2007.
5. Με την Ένωση Διπλωματούχων Ξεναγών Ιονίων Νήσων και Δυτικής Ελλάδος το 2003, 2005 και 2007.

Τα αποτελέσματα των ερευνών ανακοινώνονται πρώτα στους αρμόδιους φορείς (Υπ. Πολιτισμού, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Περιφέρειες κλπ) με e-mail και κατόπιν στον ημερήσιο τύπο της Αθήνας καθώς και στον τοπικό τύπο των περιοχών που αφορά η εκάστοτε έρευνα.

Η συνεργασία με τα συλλογικά όργανα των ξεναγών ελπίζουμε ότι θα συνεχιστεί. Οι έρευνες είναι μη χρηματοδοτούμενες και εντάσσονται μέσα στο ευρύτερο πρόγραμμα: «**Συλλογή, Οργάνωση και Διάχυση Περιβαλλοντικής Πληροφόρησης**» της Ομάδας Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας (ΙΑΑΚ) του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ).

Τα **αποτελέσματα - συμπεράσματα** των ερευνών είναι διαθέσιμα προς ανάγνωση ή αντιγραφή από την ιστοσελίδα της Ομάδας Περιβάλλοντος ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ (www.ekke.gr/estia) στην κατηγορία «**Ξεναγοί**».

Ταυτότητα της Έρευνας

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2007 και αποτελεί επαναληπτική της αντίστοιχης έρευνας του 2003. Συγκεκριμένα, στην επεξεργασία της παρούσας έρευνας έγινε συγκριτική ανάλυση με τα ευρήματα της έρευνας του 2003.

Από την Ομάδα Περιβάλλοντος του ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ συμμετείχαν στην έρευνα οι:

- Θεοδωρόπουλος Κώστας, Οικονομολόγος.
- Κουμαλάτσου Ελευθερία, MSc. Κοινωνιολόγος.
- Παναγιωτόπουλος Ανδρέας, MSc. Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας.
- Τσακίρης Κώστας, Οικονομολόγος - Περιφερειολόγος, Υπεύθυνος Ομάδας Περιβάλλοντος ΙΑΑΚ/ΕΚΚΕ

Παράλληλα θέλουμε να τονίσουμε την άφογη συνεργασία που είχαμε τόσο με το τωρινό, όσο και με τα προηγούμενα ΔΣ του Σωματίου Επαγγελματιών Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης καθώς και της Επιτροπής Περιβάλλοντος και την συνεισφορά τους στην επιτυχή διεξαγωγή της έρευνας.

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών
Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας
Ομάδα Περιβάλλοντος
Μεσογείων 14-18 Τ.Κ.: 115 27
Τηλ: 210-7491 715&716, Φαξ: 210-7489 143
email: ktsaki@ekke.gr, www.ekke.gr/estia

Αντί Προλόγου

Το Σωματείο Επαγγελματιών Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης χαιρετίζει κατ' αρχάς την άμεση και μαζική ανταπόκριση των συναδέλφων ξεναγών στην πρόσκληση συμμετοχής στην έρευνα και συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου.

Η ανταπόκριση αυτή είναι μια πρόσθετη απόδειξη της σημασίας και του μεγέθους των προβλημάτων καθαριότητας, υγιεινής και οργάνωσης που παρουσιάζονται στους αρχαιολογικούς και λοιπούς χώρους επίσκεψης στην Κρήτη.

Ίδια και χειρότερη είναι η κατάσταση στο εθνικό και επαρχιακό οδικό δίκτυο, όπου το σκηνικό συνθέτουν σκουπίδια, πλαστικά μπουκάλια και σκοτωμένα ζώα και συμπληρώνουν σε ορισμένες περιοχές τα πλαστικά καλύμματα των θερμοκηπίων.

Η έλλειψη parking, ο θόρυβος, τα καυσαέρια, η αφόρητη ζέστη, το αδιαχώρητο των επισκέψεων στους αρχαιολογικούς χώρους σε ώρες αιχμής δημιουργούν την εύλογη απορία στους τουρίστες: ποια σχέση έχει ο αρχαιοελληνικός πολιτισμός με την παρούσα κατάσταση;

Εμείς οι ξεναγοί γινόμαστε καθημερινά αυτόπτες μάρτυρες αυτής της επιεικώς απαράδεκτης κατάστασης και αποδέκτες της δυσφορίας και των παραπόνων που διατυπώνουν οι ξεναγούμενοι επισκέπτες.

Προχωρήσαμε, κατ' επανάληψη, στη δημοσιοποίηση του προβλήματος προς τις αρμόδιες τοπικές αρχές και αποτέλεσμα δεν υπήρξε.

Ευελπιστούμε πως η τρίτη αυτή σε σειρά επαναληπτική έρευνα (2007) με το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) θα συμβάλει προς την κατεύθυνση της ευαισθητοποίησης και κινητοποίησης όλων των αρμοδίων και εμπλεκομένων με το πρόβλημα Φορέων επιφέροντας κάποιου βαθμού βελτίωση στο πρόβλημα της περιβαλλοντικής υποβάθμισης των αρχαιολογικών μας χώρων και των διαδρομών που οδηγούν σε αυτούς.

Έως τότε δεν θα παύσουμε να καταγγέλλουμε την αδιαφορία, την υποβάθμιση και την καταστροφική επίπτωση στον πολιτισμό και στον τουρισμό μας τέτοιων νοοτροπιών και πρακτικών.

Για το Σωματείο Επαγγελματιών Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης:

Η Πρόεδρος
Ευρυδίκη Βλάσση

Η Υπεύθυνη Ομάδας Περιβάλλοντος
Αρετούσα Ιερωνυμάκη

Σωματείο Επαγγελματιών Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης
Εργατικό Κέντρο Ηρακλείου – Λεωφόρος Δημοκρατίας
Τ.Κ. 713 06

Τηλ: 2810 281984, Φαξ: 2810 288802

e-mail: cretanguides@her.forthnet.gr

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	5
II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ	6
III. ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ	7
<i>A. Ανάλυση Γενικών Αποτελεσμάτων</i>	7
<i>B. Αξιολόγηση κατά Βαθμό Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών</i>	12
<i>Γ. Βαθμολόγηση Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών κατά Νομό</i>	19
IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	24

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πρώτη έρευνα με το Σωματείο Επαγγελματιών Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2002, ενώ η πρώτη επαναληπτική έγινε το 2003 και ακολούθησε η παρούσα έρευνα το Μάρτιο του 2007.

Σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες διεξαχθείσες έρευνες σε άλλες περιοχές της Ελλάδας διαμορφώνεται μια πλήρης εικόνα σχετικά με την κατάσταση που επικρατεί στον ευαίσθητο και προβληματικό τομέα της καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρόμων που οδηγθούν σε αυτές. Τα εν πολλοίς κοινά χαρακτηριστικά της κατάστασης, όπως προέκυψαν από τα αποτελέσματα όλων των ερευνών, επιβεβαιώνουν το μέγεθος και την οξύτητα του προβλήματος και επιβάλλουν άμεσα μέτρα αντιμετώπισής του.

Πέραν των αλυσιδωτών αρνητικών επιπτώσεων που επιφέρει η καταστροφή του περιβάλλοντος σε όλους τους τομείς οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, παράλληλα αμαυρώνει την εικόνα που προσλαμβάνουν οι επισκέπτες - τουρίστες και πλήττει ευθέως τόσο τον τουρισμό, όσο και την αξιοπιστία της χώρας μας διεθνώς.

Η ίδια η φύση και θέση του επαγγέλματος του ξεναγού τον καθιστά καθημερινό αποδέκτη παραπόνων και πάσης φύσεως αρνητικών σχολίων εκ μέρους των τουριστών - επισκεπτών αρχαιολογικών χώρων, αλλά και των εμπλεκομένων με τον τουρισμό καταστηματαρχών, ξενοδόχων κλπ, καθιστώντας τον «πληροφοριοδότη-κλειδί», επί του συγκεκριμένου αντικειμένου.

Τα παράπονα και τα αρνητικά σχόλια που διατυπώνονται αφορούν την καθαριότητα τόσο του οικιστικού όσο και του φυσικού περιβάλλοντος, το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών και την γενικότερη έλλειψη φροντίδας, την αμέλεια και ανευθυνότητα που χαρακτηρίζει τη στάση δημόσιων φορέων και ιδιωτών έναντι των ζωτικής σημασίας περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Οι τεράστιοι όγκοι σκουπιδιών (εστίες μόλυνσης και δυσσομίας) και τα συσσωρευμένα μπάζα κατά μήκος του εθνικού και επαρχιακού δικτύου, σε εισόδους πόλεων και χωριών, αλλά και σε χαράδρες και ρέματα, τα πτώματα ζώων σε κατάσταση αποσύνθεσης, τα ερειπωμένα αυτοκίνητα και φορτηγά που έχουν μετατραπεί σε σιδηρόμαζα κλπ συνθέτουν δυστυχώς την εικόνα που αντικρίζει κανείς και δυσφημεί την χώρα μας διεθνώς.

Συμβολή στη δρομολόγηση λύσεων για την απaráδεκτη αυτή κατάσταση φιλοδοξεί ν' αποτελέσει η συγκεκριμένη έρευνα, που αφορά τους ξεναγούς της Κρήτης και τις απόψεις που αυτοί διέτυπωσαν, ως ένα ακόμη βήμα ενεργού παρέμβασης των ξεναγών στα κρίσιμης σημασίας προβλήματα περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για τη διεξαγωγή της αρχικής έρευνας των ξεναγών της Κρήτης (2002) χρησιμοποιήθηκε ως βάση το ερωτηματολόγιο που κατέστρωσαν σε συνεργασία η Ομάδα Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών, η Επιτροπή Περιβάλλοντος του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθήνας και το Σωματείο Επαγγελματιών Ξεναγών Κρήτης και Σαντορίνης.

Στην παρούσα επαναληπτική έρευνα του 2007, χρησιμοποιήθηκε το ίδιο ερωτηματολόγιο και συμπληρώθηκαν 34 ερωτηματολόγια ενώ το 2003 είχαν συμπληρωθεί 103. Λαμβάνοντας υπόψη, τον αριθμό των ενεργών ξεναγών της Κρήτης που ανέρχεται σε 280 περίπου άτομα, το ποσοστό των ατόμων που απάντησαν (12,1% το 2007 και 36,7% το 2003) θεωρείται ικανοποιητικό και εξασφαλίζει την αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος αν και το 2007 ο αριθμός των συμπληρωμένων ερωτηματολογίων είναι μειωμένος. Εξάλλου, οι ξεναγοί που απάντησαν είναι κατά τεκμήριο οι πλέον δραστηριοποιημένοι με βασικό κριτήριο την συμμετοχή τους στις συλλογικές διαδικασίες του Σωματείου τους.

Το ερωτηματολόγιο διαρθρώνεται σε δύο βασικά σκέλη:

α) Ατομικά στοιχεία ξεναγού.

β) Βαθμός καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρόμων

Στο α σκέλος ζητούνται τα βασικά δημογραφικά-κοινωνικά χαρακτηριστικά των ξεναγών που

περιλαμβάνουν τις εξής παραμέτρους:

α) Φύλο, β) Ηλικία, γ) Οικογενειακή κατάσταση, δ) Αριθμός παιδιών, ε) Χρησιμοποιούμενες επαγγελματικά ξένες γλώσσες (1η, 2η, 3η), στ) Τυχόν πτυχίο Ανωτάτης ή Ανωτέρας Σχολής (εκτός της Σχολής Ξεναγών), ζ) Χρόνια εξάσκησης του επαγγέλματος.

Στο β σκέλος ζητείται η βαθμολόγηση της καθαριότητας 12 συγκεκριμένων διαδρομών και 6 αρχαιολογικών και μη χώρων εκ μέρους των ξεναγών, βάσει 5βάθμιας κλίμακας, που περιλαμβάνει τους εξής κωδικούς χαρακτηρισμούς:

1= Πολύ καθαρός χώρος (τέλειος)

2= Καθαρός χώρος (αποδεκτός)

3= Μέτριος

4= Βρώμικος χώρος

5= Πολύ βρώμικος χώρος (ντροπή-αίσχος)

Η επιλογή των διαδρομών και αρχαιολογικών χώρων που περιλαμβάνει το ερωτηματολόγιο έγινε βάσει του ότι τα συγκεκριμένα δρομολόγια είναι αυτά που ακολουθούνται συχνότερα απ' οποιοδήποτε άλλα στις τουριστικές περιηγήσεις σε ολόκληρη την Κρήτη.

Τέλος, οι ερωτώμενοι είχαν την δυνατότητα να διατυπώσουν οποιοδήποτε πρόσθετο σχόλιο που σχετίζεται με το θέμα σε ελεύθερο χώρο στο τέλος του ερωτηματολογίου.

II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ

Τα δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία των ξεναγών της Κρήτης, όπως αποτυπώνονται στην επιτόπια έρευνα του 2003 και στην επαναληπτική έρευνα του 2007, παρουσιάζουν την εξής εικόνα:

α) Φύλο: Το 2003, από τους 103 ερωτηθέντες, η μεγάλη πλειονότητα (86,0%) είναι γυναίκες και μόλις το 14,0% είναι άνδρες, αλλά και το 2007 από τους 34 ερωτηθέντες το 88,2% είναι γυναίκες και το 11,8% είναι άντρες, κάτι που συμβαίνει και στους ξεναγούς Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

β) Ηλικία: Στην ηλικιακή ομάδα 30-49 ετών παρατηρείται η μεγαλύτερη συγκέντρωση ξεναγών, τόσο το 2003 όσο και το 2007, με ποσοστά 66,3% και 70,0% αντιστοίχως. Ακολουθούν οι μεγαλύτεροι σε ηλικία (50-64 ετών) με ποσοστό 18,5%, το 2003 και 26,7% το 2007, ενώ το 15,2% αντιπροσωπεύει η νέα γενιά ξεναγών (έως και 29 ετών) το 2003 και το 3,3% το 2007. Η ηλικιακή αυτή διασπορά εξασφαλίζει την αντιπροσωπευτικότητα απόψεων, εφ' όσον μεταφέρονται προσλαμβάνουσες παραστάσεις νεώτερων και παλαιότερων ξεναγών.

γ) Οικογενειακή κατάσταση: Το 2003, το 60,9% των απαντησάντων ξεναγών είναι έγγαμοι και το 33,7% άγαμοι, ενώ το 5,4% είναι διαζευγμένοι/ες και χήροι/ες. Αντιστοίχως, το 2007 το 78,8% των απαντησάντων ξεναγών είναι έγγαμοι και το 15,2% άγαμοι, ενώ το 6,1% είναι διαζευγμένοι/ες και χήροι/ες. Το ποσοστό των εγγάμων είναι σαφώς υψηλότερο απ' ό,τι τα αντίστοιχα των Αθηναίων και Θεσσαλονικέων ξεναγών.

δ) Αριθμός παιδιών: Το 2003, το 53,7% των απαντησάντων που είναι γονείς έχει 2 παιδιά και το 39,0% έχει 1 παιδί. Το 2007 το 50,0% των απαντησάντων που είναι γονείς έχει 2 παιδιά και το 42,3% έχει 1 παιδί. Και εδώ παρατηρούνται υψηλότερα ποσοστά από τα αντίστοιχα των ξεναγών άλλων περιοχών.

ε) Ξένες γλώσσες: Έγινε καταγραφή έως και τριών ξένων γλωσσών που χρησιμοποιούνται από κάθε ξεναγό στην άσκηση του επαγγέλματός του, ιεραρχημένες κατά συχνότητα χρήσης και επάρκεια γνώσης.

Τόσο το 2003 όσο και το 2007 πρώτη χρησιμοποιούμενη επαγγελματικά γλώσσα από τους ξεναγούς της Κρήτης είναι τα Αγγλικά με συνολικό ποσοστό 58,3% των απαντησάντων ξεναγών το 2003 και 58,8% το 2007. Δεύτερη σε συνολική συχνότητα χρήσης γλώσσα είναι τα Γερμανικά με ποσοστά 35,0% το 2003 και 52,9% το 2007. Εκτιμάται πως αυτό οφείλεται αφενός στην ανοδική τάση εκμάθησης Γερμανικών που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα και

αφετέρου στην αυξημένη ζήτηση της συγκεκριμένης γλώσσας λόγω του μεγάλου αριθμού Γερμανών τουριστών στην Κρήτη.

Τα Γαλλικά με συνολική χρήση από το 23,3% των ξεναγών το 2003 και 20,6% το 2007 και τα Ιταλικά με 21,4% το 2003 και 14,7% το 2007 είναι οι γλώσσες που σχεδόν έπονται σε συχνότητα χρήσης, ενώ σε μικρά ποσοστά κυμαίνεται η χρήση άλλων γλωσσών, όπως Ισπανικά, Ολλανδικά και Ρώσικα.

στ) Κατοχή άλλου πτυχίου: Το 2003 πλην του πτυχίου της Σχολής Ξεναγών, το οποίο κατέχουν όλοι οι ερωτηθέντες, το 25,0% εξ αυτών διαθέτει και άλλο πτυχίο Ανωτάτης ή Ανωτέρας Σχολής, ενώ το 2007 το ποσοστό αυτό αυξάνεται σε 34,4% των ερωτηθέντων. Αν και τα ποσοστά αυτό είναι χαμηλότερα από τα αντίστοιχα των Θεσσαλονικέων και Αθηναίων ξεναγών και εδώ η κατεύθυνση των σπουδών (Ξενόγλωσση Φιλολογία, Αρχαιολογία και Ιστορία) που έχουν ακολουθήσει οι 11 από τους 20 κατόχους άλλου πτυχίου το 2003 και οι 8 από τους 11 ξεναγούς το 2007, υποδηλώνει συγγενές αντικείμενο προς το επάγγελμα των ξεναγών, ενισχυτικό της επαγγελματικής και επιστημονικής επάρκειάς τους. Επίσης, ορισμένοι από τους ξεναγούς τόσο το 2003 αλλά κυρίως το 2007 είναι κάτοχοι πτυχίου θετικής κατεύθυνσης (Φυσική, Μαθηματικά, Πληροφορική αλλά και Ιατρική).

ζ) Χρόνια άσκησης του επαγγέλματος: Το 2003, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων ασκεί το επάγγελμα άνω των 10 ετών. Συγκεκριμένα το 37,8% ασκεί το επάγγελμα από 11 έως και 20 έτη και το 30,0% πάνω από 21 έτη, ενώ το 17,8% ασκεί το επάγγελμα του ξεναγού επί 6-10 έτη και το 14,4% επί 1-5 έτη. Το 2007 και πάλι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων ασκεί το επάγγελμα άνω των 10 ετών και συγκεκριμένα το 40,0% από 11 έως και 20 έτη και το 43,3% πάνω από 21 έτη, ενώ το 16,7% ασκεί το επάγγελμα του ξεναγού από 6 έως και 10 έτη.

Παρατηρείται, δηλαδή, μεγάλη διασπορά, γεγονός που εξασφαλίζει την αξιοπιστία και εγκυρότητα των απαντήσεων.

III. ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

A. ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Μια πρώτη επεξεργασία (απλές κατανομές, επί τοις εκατό) των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο, όσον αφορά τον βαθμό καθαριότητας, μεταξύ των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί, όπου α=οι τιμές για το 2007 και β=οι τιμές για το 2003.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 Βαθμός Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών 2003-2007

Α/Α	ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ – ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ		Βαθμός Καθαριότητας*				
			1	2	3	4	5
1α	Διαδρομή	Ηράκλειο - Αρχ. Μουσείο - Κνωσός – Αρχάνες	-	48,4	38,7	9,7	3,2
1β	Διαδρομή	Ηράκλειο - Αρχ. Μουσείο - Κνωσός – Αρχάνες	1,0	25,3	59,6	9,1	5,1
2α	Αρχ. Χώρος	Κνωσού	24,2	39,4	30,3	6,1	-
2β	Αρχ. Χώρος	Κνωσού	7,8	67,6	22,5	2,0	-
3α	Διαδρομή	Κνωσός - Πεζιά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα - Γαϊδ/σι	-	10,7	42,9	39,3	7,1
3β	Διαδρομή	Κνωσός - Πεζιά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα - Γαϊδ/σι	-	4,4	57,1	35,2	3,3
4α	Χώρος	Γαϊδουρονησιού	-	36,8	31,6	26,3	5,3
4β	Χώρος	Γαϊδουρονησιού	-	9,1	23,4	23,4	44,2
5 ^α	Διαδρομή	Ιεράπετρα - Σητεία - Μονή Τοπλού - Βάι - Ζάκρος	6,9	17,2	58,6	13,8	3,4
5β	Διαδρομή	Ιεράπετρα - Σητεία - Μονή Τοπλού - Βάι - Ζάκρος	-	24,5	63,8	11,7	-
6α	Διαδρομή	Σητεία - Παχειά Άμμος - Γουρνιά - Αγ. Νικόλαος	11,1	37,0	37,0	14,8	-
6β	Διαδρομή	Σητεία - Παχειά Άμμος - Γουρνιά - Αγ. Νικόλαος	1,1	32,6	54,7	11,6	-
7α	Διαδρομή	Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Σπιναλόγκα - Μάλια	13,3	46,7	33,3	6,7	-

7β	Διαδρομή	Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Σπιναλόγκα - Μάλια	3,0	43,6	46,5	5,9	1,0
8α	Αρχ. Χώρος	Μαλίων	50,0	33,3	13,3	3,3	-
8β	Αρχ. Χώρος	Μαλίων	55,9	33,3	8,6	2,2	-
9α	Διαδρομή	Χερσόνησος - Οροπέδιο Λασιθίου - Καστέλλι - Ηράκλειο	3,3	40,0	40,0	16,7	-
9β	Διαδρομή	Χερσόνησος - Οροπέδιο Λασιθίου - Καστέλλι - Ηράκλειο	-	18,9	68,4	12,6	-
10α	Διαδρομή	Ηράκλειο - Φαιστός - Γόρτυνα - Μάταλα	3,6	28,6	50,0	17,9	-
10β	Διαδρομή	Ηράκλειο - Φαιστός - Γόρτυνα - Μάταλα	1,0	30,7	56,4	10,9	1,0
11α	Διαδρομή	Μάταλα - Κόκκινος Πύργος - Σπήλι - Ρέθυμνο	6,1	18,2	39,4	33,3	3,0
11β	Διαδρομή	Μάταλα - Κόκκινος Πύργος - Σπήλι - Ρέθυμνο	-	12,4	50,6	30,3	6,7
12α	Διαδρομή	Ρέθυμνο - Αρκάδι - Ζωνιανά - Ανώγεια - Ιδαίον Άνδρον	6,5	3,2	51,6	16,1	22,6
12β	Διαδρομή	Ρέθυμνο - Αρκάδι - Ζωνιανά - Ανώγεια - Ιδαίον Άνδρον	-	15,8	48,4	30,5	5,3
13α	Διαδρομή	Ηράκλειο - Ρέθυμνο	6,1	21,2	30,3	27,3	15,2
13β	Διαδρομή	Ηράκλειο - Ρέθυμνο	3,0	23,2	50,5	18,2	5,1
14α	Χώρος	Μονής Αρκαδίου	9,1	60,6	24,2	6,1	-
14β	Χώρος	Μονής Αρκαδίου	10,2	58,2	24,5	7,1	-
15α	Χώρος	Ιδαίου Άνδρου	4,3	43,5	34,8	13,0	4,3
15β	Χώρος	Ιδαίου Άνδρου	2,4	22,0	39,0	17,1	19,5
16α	Διαδρομή	Ρέθυμνο - Μονή Πρέβελης - Φραγκοκάστελλο - Σφακιά	-	43,3	40,0	16,7	-
16β	Διαδρομή	Ρέθυμνο - Μονή Πρέβελης - Φραγκοκάστελλο - Σφακιά	1,1	25,3	59,3	14,3	-
17α	Διαδρομή (Χώρος)	Φαράγγι Σαμαριάς	13,3	56,7	30,0	-	-
17β	Διαδρομή (Χώρος)	Φαράγγι Σαμαριάς	14,8	36,4	45,5	3,4	-
18α	Διαδρομή	Χανιά - Καστέλλι Κισσάμου - Ελαφονήσι	-	42,9	53,6	3,6	-
18β	Διαδρομή	Χανιά - Καστέλλι Κισσάμου - Ελαφονήσι	-	21,7	56,6	19,3	2,4
Σα	Συνολικός Μέσος Όρος Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών 2007		8,8	34,9	37,8	15,0	3,6
Σβ	Συνολικός Μέσος Όρος Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών 2003		5,6	28,1	46,4	14,7	5,2

* 1= Πολύ καθαρός χώρος, 2= Καθαρός χώρος, 3= Μέτριος, 4= Βρώμικος χώρος, 5= Πολύ βρώμικος χώρος

Πριν την ανάλυση των ευρημάτων της έρευνας, διευκρινίζεται ότι στην Κρήτη βαθμολογούνται από τους ξεναγούς 12 διαδρομές και 6 χώροι, εκ των οποίων 3 μόνο (Κνωσός, Μάλια και Ιδαίον Άνδρο) είναι αρχαιολογικοί. Οι υπόλοιποι 3 έχουν ιστορική σημασία (Μονή Αρκαδίου) ή ιδιαίτερο φυσικό κάλλος (Φαράγγι Σαμαριάς) ή είναι τουριστικές παραλίες (Γαϊδουρονήσι) και αποτελούν τουριστικά αξιοθέατα υπό την ευρεία έννοια.

Επί του συνόλου διαδρομών και χώρων (αρχαιολογικών και μη), τα ποσοστά κατά βαθμό καθαριότητας, τα οποία προκύπτουν ως μέσος όρος του συνόλου των απαντήσεων που αφορούν ξεχωριστά κάθε διαδρομή και κάθε χώρο ξενάγησης, διαμορφώνονται ως εξής:

Το 2003, το 5,6% των απαντήσεων χαρακτηρίζει τους χώρους ως «πολύ καθαρούς», το 28,1% ως «καθαρούς», το 46,4% ως «μέτριους», ενώ το 14,7% ως «βρώμικους» και το 5,2% ως «απαράδεκτα βρώμικους». Αντιστοίχως, κατά την επαναληπτική έρευνα του 2007 το 8,8% των απαντήσεων χαρακτηρίζει τους χώρους ως «πολύ καθαρούς», το 34,9% ως «καθαρούς», το 37,8% ως «μέτριους», ενώ το 15,0% ως «βρώμικους» και το 3,6% ως «απαράδεκτα βρώμικους».

Η διαπίστωση αυτή συμβαδίζει με τις απαντήσεις στο ερώτημα για τη συνολική εικόνα της κατάστασης.

Στο ερώτημα για τη συνολική εικόνα του υπό εξέταση θέματος, συγκριτικά με την προηγούμενη χρονιά (δηλαδή με το 2002 και το 2006 αντιστοίχως), το 2003 η συνολική κατάσταση χαρακτηρίζεται ως σχεδόν σταθερή, καθώς το 54,7% των απαντησάντων ξεναγών χαρακτηρίζει τη κατάσταση καθαριότητας των διαδρομών και των αρχαιολογικών (και μη) χώρων ως «ίδια» ενώ το 34,7% ως «λίγο βελτιωμένη». Αντίστοιχη εικόνα αποτυπώνουν οι ξεναγοί και το

2007, σε σύγκριση με το 2006, καθώς ως «ίδια» χαρακτηρίζεται η κατάσταση από το 56,3% των απαντησάντων ξεναγών και ως «λίγο βελτιωμένη» χαρακτηρίζεται από το 31,3%.

Συνοπτικά, ως αποτέλεσμα της επαναληπτικής έρευνας (2007), προκύπτει λοιπόν ότι το 65,7% των απαντησάντων δεν θεωρεί πως έγινε κάποια σημαντική βελτιωτική αλλαγή, εκφράζοντας έτσι και το αίτημα λήψης δραστικών μέτρων που θα συντελούσαν στην ποιοτική αναβάθμιση των αρχαιολογικών χώρων και των προς αυτούς διαδρομών.

Από την ανάλυση των συγκεντρωθέντων ερωτηματολογίων διαπιστώνεται ένας βασικός διαχωρισμός, όσον αφορά τον βαθμό καθαριότητας, μεταξύ των διαδρομών και των αρχαιολογικών (και μη) χώρων.

Ομαδοποιώντας τις απαντήσεις με βαθμό 1 και 2 έχουμε για το 2003 ποσοστό 33,7% και με βαθμό 4 και 5 ποσοστό 19,9% στον γενικό μέσο όρο. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται έντονα μεταξύ αρχαιολογικών χώρων (κατά 53,0% χαρακτηρίζονται «καθαροί» ή «πολύ καθαροί» και κατά 19,8% «βρώμικοι» ή «πολύ βρώμικοι») και διαδρομών (με αντίστοιχα ποσοστά 24,1% και 20,0%). Η ίδια βασική διάκριση μεταξύ αρχαιολογικών (και μη) χώρων και διαδρομών εξακολουθεί να υφίσταται και στα αποτελέσματα της επαναληπτικής έρευνας (2007) με αύξηση πάντως των θετικών γνώμων για τις διαδρομές το 2007 έναντι του 2003.

Σχετικά με την υψηλή συγκέντρωση απαντήσεων στη μεσαία βαθμίδα της κλίμακας (χαρακτηρισμός της κατάστασης ως μέτριας) παρατηρείται πολύ συχνά σε παρόμοιες έρευνες και συναρτάται με την δημιουργούμενη, στον ερωτώμενο, ψυχολογία ταύτισης με τον μέσο όρο και την επιφυλακτικότητα στη διατύπωση κατηγορηματικής γνώμης. Μεταξύ των δύο ερευνών το συγκεκριμένο ποσοστό έχει μειωθεί από 46,4% το 2003 σε 37,8% το 2007.

Εν προκειμένω πάντως, πλην αυτής της γενικώς ισχύουσας διαπίστωσης, η επιλογή του χαρακτηρισμού με βαθμό 3 (Μέτρια) υποδηλώνει αρνητική γνώμη για την καθαριότητα, δεδομένου ότι ο βαθμός 2 αντιστοιχεί στον χαρακτηρισμό «αποδεκτός» και έτσι χρωματίζει αρνητικά τον βαθμό 3.

Εάν λοιπόν προσμετρηθεί στον αρνητικό χαρακτηρισμό καθαριότητας, τμήμα της επιλογής του βαθμού 3, η διαμορφούμενη εικόνα είναι πολύ πιο ανησυχητική.

Παρακάτω εξετάζεται η εξέλιξη των θετικών γνώμων ανάμεσα στο 2003 και στο 2007, μεμονωμένα για την καθεμιά από τις 12 διαδρομές και κάθε έναν από τους 6 χώρους, ενώ η συνολική εικόνα δίνεται στο κεφ. Β.

1) Χώροι Επίσκεψης

Κατά την επιμέρους εξέταση της βαθμολογίας των χώρων όπου ξεναγούνται οι περισσότεροι επισκέπτες - περιηγητές παρατηρούνται διαφοροποιήσεις.

Συγκεκριμένα, τα Μάλια συγκεντρώνουν ποσοστό θετικών χαρακτηρισμών κατά 89,2% το 2003 και 83,3% το 2007 παρουσιάζοντας μια σχετικά σταθερή θετική εικόνα. Το φαράγγι της Σαμαριάς συγκεντρώνει ποσοστό θετικών χαρακτηρισμών 51,2% για το 2003 ενώ το ποσοστό αυτό αυξάνεται στο 70,0% το 2007. Ο αρχαιολογικός χώρος της Κνωσού παρουσιάζει μια σχετική μείωση των θετικών γνώμων από το 75,4% το 2003 σε 63,6% το 2007. Η Μονή Αρκαδίου συγκεντρώνει περίπου τα ίδια ποσοστά θετικών γνώμων με 68,4% το 2003 και 69,7% το 2007, ενώ σημαντική είναι η αύξηση των θετικών γνώμων για το χώρο του Ιδαίου Άνδρου από 24,4% το 2003 σε 47,8% το 2007. Τέλος, σημαντική είναι η αύξηση του ποσοστού θετικών γνώμων για το Γαϊδουρονήσι, καθώς το 2003 χαρακτηρίστηκε θετικά μόνο από το 9,1% των ερωτηθέντων, ενώ το 2007 συγκέντρωσε το 36,8% των θετικών απαντήσεων. Ειδικά για το Γαϊδουρονήσι πρέπει να τονιστεί ότι το μεγάλο ποσοστό αρνητικών χαρακτηρισμών που συγκέντρωνε σε όλες τις προηγούμενες έρευνες (2003, 2002) είχε ως αποτέλεσμα να είναι η μοναδική αρνητική βαθμολόγηση χώρου συμπεριλαμβανομένων και των χώρων που εξετάστηκαν στις έρευνες της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Η σχετική βελτίωση που αποτυπώνεται στην παρούσα επαναληπτική έρευνα είναι πολύ ενθαρρυντική υποδηλώνοντας ίσως την αποτελεσματικότητα της φύλαξης και προστασίας των χώρων από τους αρμόδιους φορείς.

2) Διαδρομές

Το 2003, η διαδρομή Κνωσός - Πεζά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα - Γαϊδουρονήσι αποσπά μόνον το 4,4% των θετικών χαρακτηρισμών από τους απαντήσαντες ξεναγούς, ενώ το 2007 είχε αποσπάσει το 10,7%. Αντιθέτως, η διαδρομή Άγιος Νικόλαος-Ελούντα- Σπιναλόγκα-Μάλια συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό ευνοϊκών χαρακτηρισμών από το 46,6% των απαντησάντων το 2003, και το 60,0% το 2007, επιβεβαιώνοντας τον ιδιαίτερος θετικό σχολιασμό για τον χώρο των Μαλίων.

Μικτή εικόνα παρουσιάζει ο σχολιασμός των υπολοίπων διαδρομών, με τους θετικούς χαρακτηρισμούς κυμαινόμενους:

- για τη διαδρομή Μάταλα-Κόκκινος Πύργος-Σπήλι-Ρέθυμνο από 12,4% το 2003 σε 24,3% το 2007

- για τη διαδρομή Ηράκλειο-Ρέθυμνο από 26,2% το 2003 σε 27,3% το 2007

- για τη διαδρομή Σητεία-Άγιος Νικόλαος από 33,7% το 2003 σε 48,1% το 2007

-ενώ σχεδόν σταθερό παραμένει το ποσοστό των θετικών χαρακτηρισμών για τη διαδρομή Ηράκλειο-Φαιστός-Γόρτυνα-Μάταλα με 31,7% το 2003 σε 32,2% το 2007.

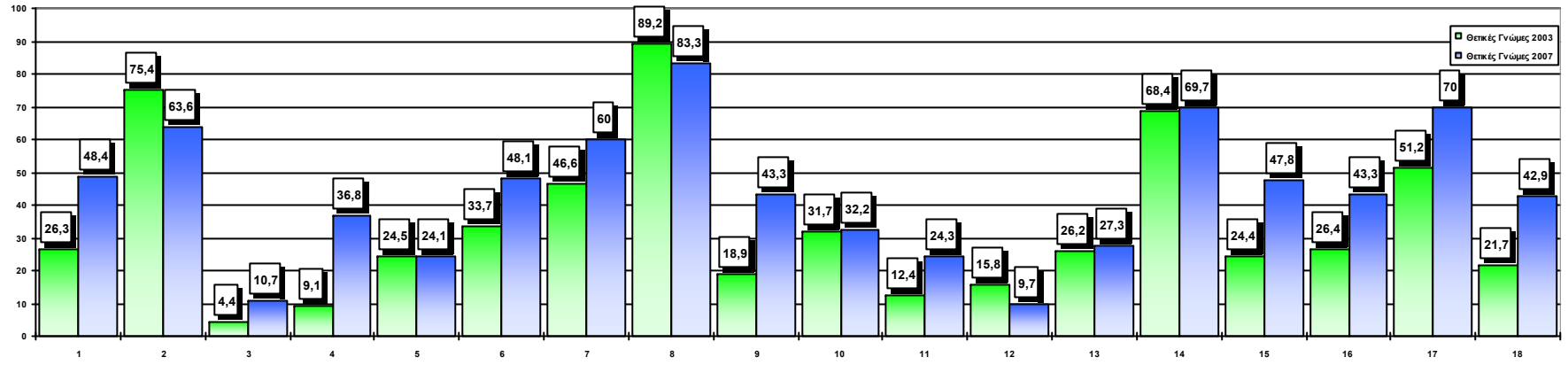
Γενικά, παρατηρείται ότι οι διαδρομές που ολοκληρώνονται εντός των ορίων του Νομού Ηρακλείου έχουν θετικότερους χαρακτηρισμούς έναντι των μεγαλύτερων διαδρομών που καταλήγουν είτε στο Νομό Λασιθίου (Γαϊδουρονήσι και Ζάκρος), είτε στο Νομό Ρεθύμνης (Μάταλα-Ρέθυμνο και Ηράκλειο-Ρέθυμνο).

Η διαπίστωση λοιπόν που προκύπτει είναι πως η κατάσταση παραμένει ίδια αλλά κάπως βελτιωμένη με θετικότερη εικόνα για τις διαδρομές του νομού Ηρακλείου.

Στο έγχρωμο γράφημα που ακολουθεί απεικονίζονται οι θετικές (κωδικοί 1+2) και αντίστροφα οι αρνητικές (κωδικοί 4+5) γνώμες ανά Αρχαιολογικό Χώρο - Διαδρομή (2003: Πράσινο χρώμα, 2007: Μπλε χρώμα).

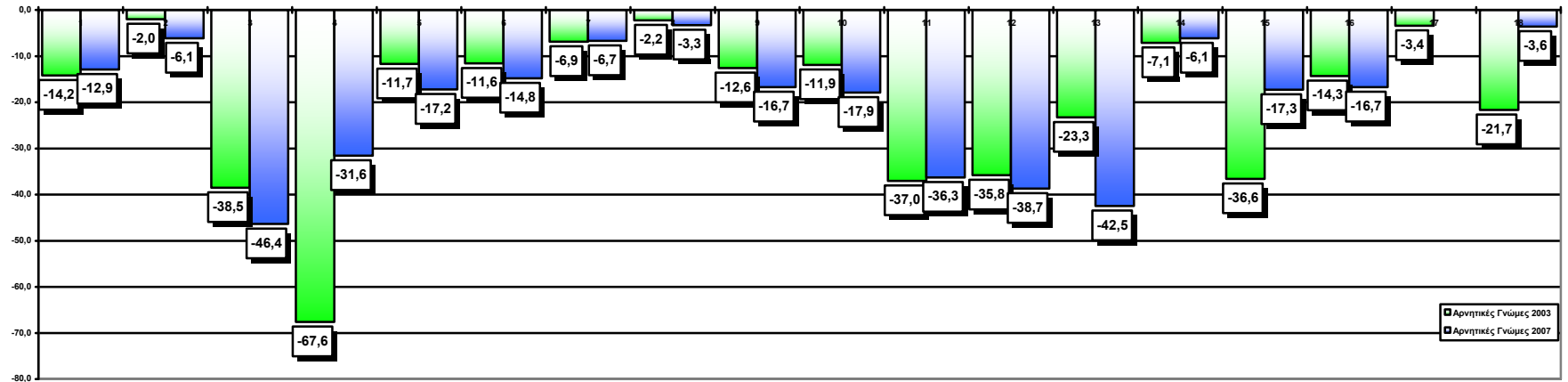
Διάγραμμα Πίνακα 1

Θετικές Γνώμες 2003 - 2007

	Διαδρ. Ηράκλειο - Αρχ. Μουσείο - Κνωσός - Αρχάνες	Αρχ. Χώρας Κνωσού	Διαδρ. Κνωσός - Πεζά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα -	Χώρας Γαϊδουρονησιού	Διαδρ. Ιεράπετρα - Σητεία - Μονή Τοπλού - Βάι -	Διαδρ. Σητεία - Παχιά Άμμος - Γουρνιά - Αγ.	Διαδρ. Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Σπιναλόγκα -	Αρχ. Χώρας Μαλιών	Διαδρ. Χερσόνησος - Οροπέδιο Λασιθίου - Καστέλλι -	Διαδρ. Ηράκλειο - Φαιστός - Γόρτυνα - Μάταλα	Διαδρ. Μάταλα - Κόκκινος Πύργος - Σπήλι - Ρέθυμνο	Διαδρ. Ρέθυμνο - Αρκαδία - Ζωνιανά - Ανάγεια - Ιδαίον	Διαδρ. Ηράκλειο - Ρέθυμνο	Χώρας Μονή Αρκαδίου	Χώρας Ιδαίου Ανδρού	Διαδρ. Ρέθυμνο - Μονή Πρέβελης - Φραγκοκάστελλο -	Διαδρ. (Χώρας) Φαράγγι Σαμαριάς	Διαδρ. Χανιά - Καστέλλι Κισάμου - Ελαφονήσι
Θετικές Γνώμες 2003	26,3	75,4	4,4	9,1	24,5	33,7	46,6	89,2	18,9	31,7	12,4	15,8	26,2	68,4	24,4	26,4	51,2	21,7
Θετικές Γνώμες 2007	48,4	63,6	10,7	36,8	24,1	48,1	60	83,3	43,3	32,2	24,3	9,7	27,3	69,7	47,8	43,3	70	42,9

Αρνητικές Γνώμες 2003 - 2007

	Διαδρ. Ηράκλειο - Αρχ. Μουσείο - Κνωσός - Αρχάνες	Αρχ. Χώρας Κνωσού	Διαδρ. Κνωσός - Πεζά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα -	Χώρας Γαϊδουρονησιού	Διαδρ. Ιεράπετρα - Σητεία - Μονή Τοπλού - Βάι -	Διαδρ. Σητεία - Παχιά Άμμος - Γουρνιά - Αγ.	Διαδρ. Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Σπιναλόγκα -	Αρχ. Χώρας Μαλιών	Διαδρ. Χερσόνησος - Οροπέδιο Λασιθίου - Καστέλλι -	Διαδρ. Ηράκλειο - Φαιστός - Γόρτυνα - Μάταλα	Διαδρ. Μάταλα - Κόκκινος Πύργος - Σπήλι - Ρέθυμνο	Διαδρ. Ρέθυμνο - Αρκαδία - Ζωνιανά - Ανάγεια - Ιδαίον	Διαδρ. Ηράκλειο - Ρέθυμνο	Χώρας Μονή Αρκαδίου	Χώρας Ιδαίου Ανδρού	Διαδρ. Ρέθυμνο - Μονή Πρέβελης - Φραγκοκάστελλο -	Διαδρ. (Χώρας) Φαράγγι Σαμαριάς	Διαδρ. Χανιά - Καστέλλι Κισάμου - Ελαφονήσι
Αρνητικές Γνώμες 2003	-14,2	-2,0	-38,5	-67,6	-11,7	-11,6	-6,9	-2,2	-12,6	-11,9	-37,0	-35,8	-23,3	-7,1	-36,6	-14,3	-3,4	-21,7
Αρνητικές Γνώμες 2007	-12,9	-6,1	-46,4	-31,6	-17,2	-14,8	-6,7	-3,3	-16,7	-17,9	-36,3	-38,7	-42,5	-6,1	-17,3	-16,7	-	-3,6

3) Πρόσθετα σχόλια των ερωτηθέντων

Ορισμένοι από τους ξεναγούς που συμπλήρωσαν το ερωτηματολόγιο της επαναληπτικής έρευνας, διατύπωσαν πρόσθετα σχόλια, ενδεικτικά της προβληματικής κατάστασης που επικρατεί, τόσο στους αρχαιολογικούς ή μη χώρους, όσο και στις διαδρομές που οδηγούν προς αυτούς.

Πέραν των επισημάνσεων γενικού χαρακτήρα, όπως η έλλειψη καθαριότητας και στοιχειώδους ευπρέπειας των χώρων, εντοπίζονται συγκεκριμένα προβλήματα και παράμετροι που επιβαρύνουν τη συνολική κατάσταση. Τα σχόλια αυτά περιλαμβάνουν πολλές πτυχές του συνολικού προβλήματος και δεν εξαντλούνται σε μια γενική απάντηση, αλλά εντοπίζουν συγκεκριμένα κακώς κείμενα και ελλείψεις, όπως:

α) «*Η κατάσταση στη περιοχή Μεσσαράς όπου υπάρχουν θερμοκήπια είναι απαράδεκτη*».

β) «*Οι σκουπιδότοποι στο Φόδελε, στις Αρχάνες, στον Πρινιά, στα Ανώγεια, στις Βρύσες Αποκορώνου αλλά και σε άλλες περιοχές είναι ντροπή*».

γ) «*Η εθνική οδός στα τέλη της σεζόν είναι απερίγραπτη, καθώς τα συσσωρευμένα σκουπίδια και τα μπάζα στους κόμβους του οδικού δικτύου και σε άλλες περιοχές δημιουργούν μια απαράδεκτη εικόνα*».

δ) Ειδικά για το χώρο της Κνωσού οι επισημάνσεις αφορούν στην δυσλειτουργία του χώρου στάθμευσης.

Σε όλες τις προαναφερόμενες περιπτώσεις οι ξεναγοί, εκτός από τη δική τους δυσφορία και αγανάκτηση, γίνονται αποδέκτες αρνητικών σχολίων για τη χώρα μας από το σύνολο των τουριστών - επισκεπτών της Κρήτης, γεγονός που αμαυρώνει την τουριστική και πολιτιστική εικόνα της Ελλάδας, με προφανείς αρνητικές επιπτώσεις στην τουριστική κίνηση και όχι μόνο.

B. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΤΑ ΒΑΘΜΟ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

Για ν' αποτυπωθεί παραστατικά η διαμορφωμένη κατάσταση, όσον αφορά στην καθαριότητα αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών, επιχειρήθηκε η απόλυτη ιεράρχηση του βαθμού καθαριότητας.

Μεθοδολογικά, η διαδικασία γι' αυτήν την ιεράρχηση ήταν:

α) Ομαδοποιήθηκαν οι θετικές απαντήσεις (κωδικοί 1 και 2), καθώς και οι αρνητικές (κωδικοί 4 και 5).

β) Χρησιμοποιήθηκε συντελεστής στάθμισης της βαθμολόγησης που κατά περίπτωση ήταν:

+2 για τις θετικές απαντήσεις (κωδικοί 1 και 2)

0 για τον χαρακτηρισμό «μέτρια» (κωδικός 3)

-2 για τις αρνητικές απαντήσεις (κωδικοί 4 και 5)

Κατ' αυτόν τον τρόπο προέκυψε η απόλυτη ιεράρχηση κατά βαθμό καθαριότητας που παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 2 (όπου α=οι τιμές για το 2007 και β=οι τιμές για το 2003)

Α/Α	ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ – ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΙ ΧΩΡΟΙ		Βαθμός Καθαριότητας					Δείκτης	Α/Α κατά δείκτη
			(1+2)	3	(4+5)	2(1+2)	2(4+5)		
1α	Διαδρομή	Ηράκλειο - Αρχ. Μουσείο - Κνωσός - Αρχάνες	48,4	38,7	12,9	968	258	710	7
1β	Διαδρομή	Ηράκλειο - Αρχ. Μουσείο - Κνωσός - Αρχάνες	26,3	59,6	14,2	526	284	242	10*

*Οι διαδρομές 1β και 16β έχουν ισοδύναμους δείκτες και κατά την ταξινόμησή τους λαμβάνεται υπ' όψιν η κατηγορία 5 «πολύ βρώμικο».

2α	Αρχ. Χώρος	Κνωσού	63,6	30,3	6,1	1272	122	1150	4
2β	Αρχ. Χώρος	Κνωσού	75,4	22,5	2,0	1508	40	1468	2
3α	Διαδρομή	Κνωσός - Πεζά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα - Γαϊδ/σι	10,7	42,9	46,4	214	928	-714	18
3β	Διαδρομή	Κνωσός - Πεζά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα - Γαϊδ/σι	4,4	57,1	38,5	88,0	770	-682	17
4α	Χώρος	Γαϊδουρονησιού	36,8	31,6	31,6	736	632	104	14
4β	Χώρος	Γαϊδουρονησιού	9,1	23,4	67,6	182	1352	-1170	18
5α	Διαδρομή	Ιεράπετρα - Σητεία - Μονή Τοπλού - Βαί - Ζάκρος	24,1	58,6	17,2	482	344	138	13
5β	Διαδρομή	Ιεράπετρα - Σητεία - Μονή Τοπλού - Βαί - Ζάκρος	24,5	63,8	11,7	490	234	256	8
6α	Διαδρομή	Σητεία - Παχειά Άμμος - Γουρνιά - Αγ. Νικόλαος	48,1	37,0	14,8	962	296	666	8
6β	Διαδρομή	Σητεία - Παχειά Άμμος - Γουρνιά - Αγ. Νικόλαος	33,7	54,7	11,6	674	232	442	6
7α	Διαδρομή	Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Σπιναλόγκα - Μάλια	60,0	33,3	6,7	1200	134	1066	5
7β	Διαδρομή	Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Σπιναλόγκα - Μάλια	46,6	46,5	6,9	932	138	794	5
8α	Αρχ. Χώρος	Μαλίων	83,3	13,3	3,3	1666	66	1600	1
8β	Αρχ. Χώρος	Μαλίων	89,2	8,6	2,2	1784	44	1740	1
9α	Διαδρομή	Χερσόνησος - Οροπέδιο Λασιθίου - Καστέλλι - Ηράκλειο	43,3	40,0	16,7	866	334	532	10
9β	Διαδρομή	Χερσόνησος - Οροπέδιο Λασιθίου - Καστέλλι - Ηράκλειο	18,9	68,4	12,6	378	252	126	11
10α	Διαδρομή	Ηράκλειο - Φαιστός - Γόρτυνα - Μάταλα	32,2	50,0	17,9	644	358	286	12
10β	Διαδρομή	Ηράκλειο - Φαιστός - Γόρτυνα - Μάταλα	31,7	56,4	11,9	634	238	396	7
11α	Διαδρομή	Μάταλα - Κόκκινος Πύργος - Σπήλι - Ρέθυμνο	24,3	39,4	36,3	486	726	-240	15
11β	Διαδρομή	Μάταλα - Κόκκινος Πύργος - Σπήλι - Ρέθυμνο	12,4	50,6	37,0	248	740	-492	16
12α	Διαδρομή	Ρέθυμνο - Αρκάδι - Ζωνιανά - Ανώγεια - Ιδαίον Άνδρον	9,7	51,6	38,7	194	774	-580	17
12β	Διαδρομή	Ρέθυμνο - Αρκάδι - Ζωνιανά - Ανώγεια - Ιδαίον Άνδρον	15,8	48,4	35,8	316	716	-400	15
13α	Διαδρομή	Ηράκλειο - Ρέθυμνο	27,3	30,3	42,5	546	850	-304	16
13β	Διαδρομή	Ηράκλειο - Ρέθυμνο	26,2	50,5	23,3	524	466	58	12
14α	Χώρος	Μονής Αρκαδίου	69,7	24,2	6,1	1394	122	1272	3
14β	Χώρος	Μονής Αρκαδίου	68,4	24,5	7,1	1368	142	1226	3
15α	Χώρος	Ιδαίου Άνδρου	47,8	34,8	17,3	956	346	610	9
15β	Χώρος	Ιδαίου Άνδρου	24,4	39,0	36,6	488	732	-244	14
16α	Διαδρομή	Ρέθυμνο - Μονή Πρέβελης - Φραγκοκάστελλο - Σφακιά	43,3	40,0	16,7	866	334	532	11
16β	Διαδρομή	Ρέθυμνο - Μονή Πρέβελης - Φραγκοκάστελλο - Σφακιά	26,4	59,3	14,3	528	286	242	9*
17α	Διαδρ. (Χώρος)	Φαράγγι Σαμαριάς	70,0	30,0	-	1400	0	1400	2

* Οι διαδρομές 1β και 16β έχουν ισοδύναμους δείκτες και κατά την ταξινόμησή τους λαμβάνεται υπ' όψιν η κατηγορία 5 «πολύ βρώμικο».

17β	Διαδρ. (Χώρος)	Φαράγγι Σαμαριάς	51,2	45,5	3,4	1024	68	956	4
18α	Διαδρομή	Χανιά - Καστέλλι Κισσάμου - Ελαφονήσι	42,9	53,6	3,6	858	72	786	6
18β	Διαδρομή	Χανιά - Καστέλλι Κισσάμου - Ελαφονήσι	21,7	56,6	21,7	434	434	0	13

Όσον αφορά την κατάταξη αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών το 2003 και το 2007 η κατάσταση διαμορφώνεται ως εξής.

Και στα δυο έτη, ο χώρος των Μαλίων καταλαμβάνει την 1η θέση, ενώ την 2η θέση το 2007 καταλαμβάνει το Φαράγγι της Σαμαριάς παρουσιάζοντας βελτιωμένη εικόνα σε σύγκριση με το 2003 που καταλάμβανε την 4η θέση. Αντίθετα, ο αρχαιολογικός χώρος της Κνωσού από την 2η θέση που καταλάμβανε το 2003 κατατάσσεται στην 4η θέση το 2007. Ο χώρος της Μονής Αρκαδίου και η διαδρομή Αγ. Νικόλαος-Ελούντα-Σπιναλόγκα-Μάλια παραμένουν σταθερά στην 3η θέση και στην 5η θέση αντιστοίχως και στα δυο έτη.

Σημαντική βελτίωση παρουσιάζεται στη διαδρομή Χανιά-Καστέλλι Κισσάμου- Ελαφονήσι καθώς ανέρχεται από την 13η θέση το 2003 στην 6η θέση το 2007, αλλά και στη διαδρομή Ηράκλειο-Αρχ. Μουσείο-Κνωσός-Αρχάνες, όπου από την 10η θέση το 2003 ανέρχεται στην 7η το 2007.

Επίσης αξιοσημείωτη θετική εξέλιξη είναι αυτή που αφορά το Γαϊδουρονήσι καθώς παρουσιάζεται σημαντική μείωση της αρνητικής εικόνας και από την 18η θέση το 2003, ανεβαίνει στη 14η θέση το 2007. Θετική εξέλιξη παρουσιάζει και ο χώρος του Ιδαίου Άνδρου καθώς από την 14η θέση το 2003 ανεβαίνει στην 9η θέση το 2007.

Αξιοσημείωτες αρνητικές εξελίξεις είχαμε:

- στη διαδρομή Ηράκλειο-Φαιστός-Γορτύνα-Μάταλα από την 7η (2003) στην 12η θέση (2007).
- στη διαδρομή Ιεράπετρα-Σητεία-Μονή Τοπλού-Βάι-Ζάκρος από την 8η (2003) στην 13η θέση (2007)
- και ιδιαίτερα στην διαδρομή Ηράκλειο-Ρέθυμνο από την 12η θέση (2003) στην 16η θέση (2007).

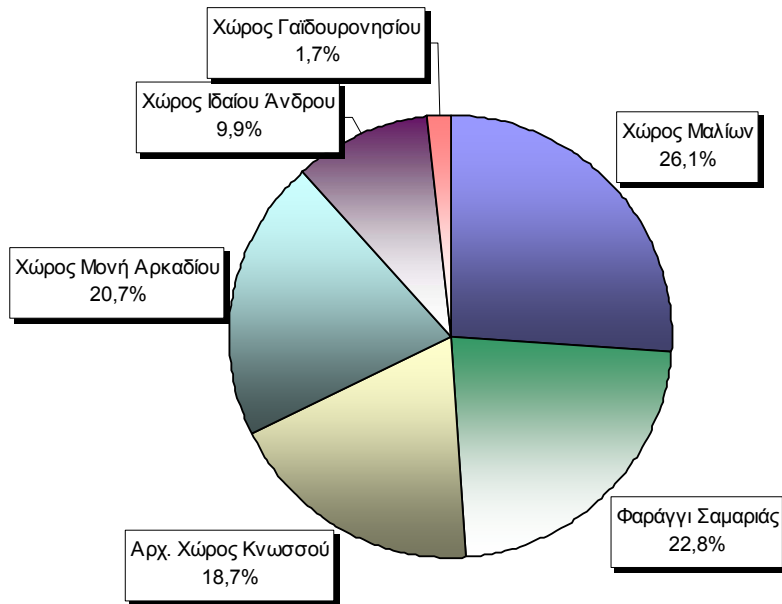
Η συνολική εικόνα των χώρων, οι οποίοι για το 2007 έχουν όλοι δείκτη με θετικό πρόσημο, εξακολουθεί να είναι θετική. Παρουσιάζεται, ωστόσο, μια διαφοροποίηση ανάμεσα στους αρχαιολογικούς χώρους με μια σχετική μείωση των θετικών γνωμών ή/ και σταθερότητα έναντι της καλύτερευσης των υπολοίπων χώρων (Φαράγγι Σαμαριάς κλπ).

Πίνακας 3: Αρχαιολογικοί Χώροι 2007 - 2003¹

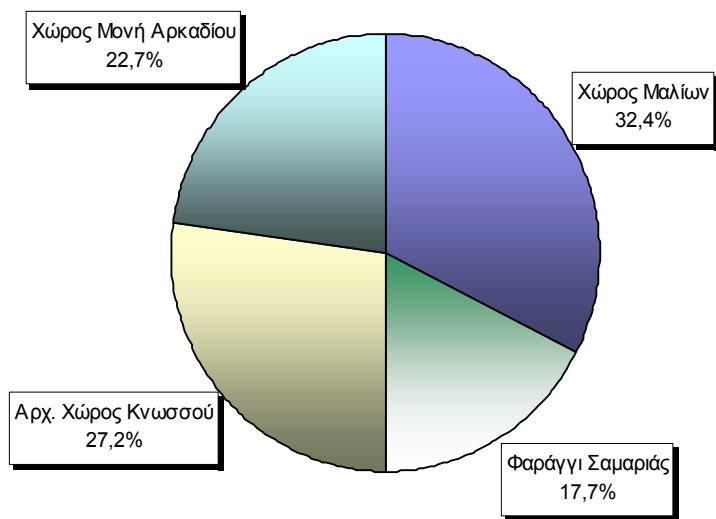
Χώροι	2007		2003	
	Απόλυτοι Αριθμοί	%	Απόλυτοι Αριθμοί	%
Χώρος Μαλίων	1600	26,1	1740	32,4
Φαράγγι Σαμαριάς	1400	22,8	956	17,7
Αρχ. Χώρος Κνωσού	1150	18,7	1468	27,2
Χώρος Μονής Αρκαδίου	1272	20,7	1226	22,7
Χώρος Ιδαίου Άνδρου	610	9,9	(-244)	-
Χώρος Γαϊδουρονήσιου	104	1,7	(-1170)	-
Σύνολο Θετικών Γνωμών	6136	100,0	5390	100,0

¹ Το Γαϊδουρονήσι (Χρυσή) καθώς και ο χώρος του Ιδαίου Άνδρου έχουν αρνητικό χαρακτηρισμό το 2003 και δεν περιέχονται στην ποσοστιαία κατανομή των χώρων.

Βαθμολογία Αρχαιολογικών Χώρων 2007

Βαθμολογία Αρχαιολογικών Χώρων 2003

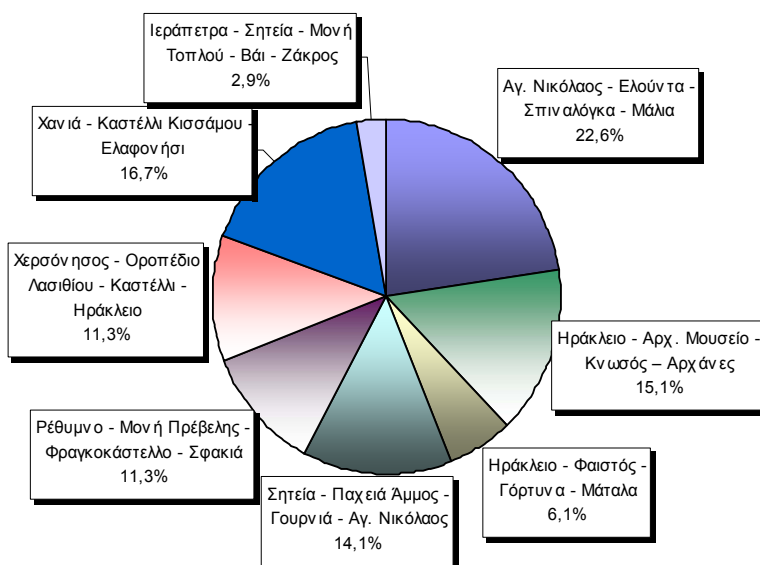

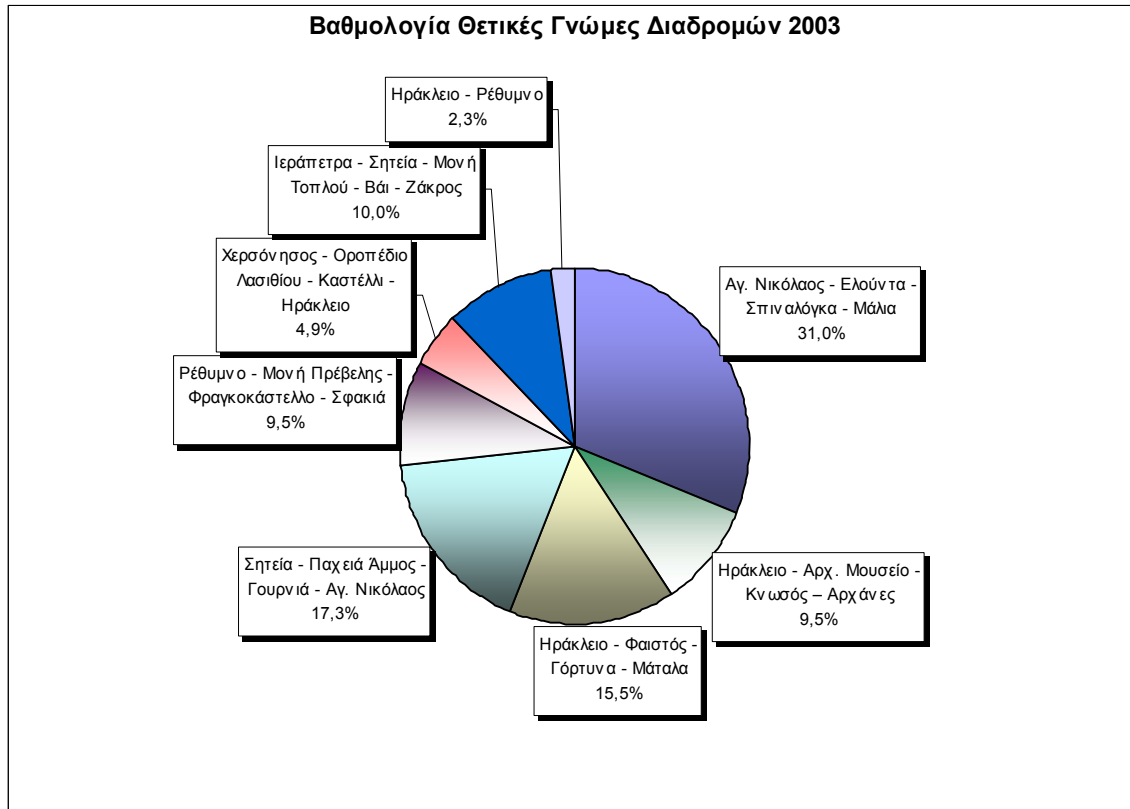
Όσον αφορά στις διαδρομές, για εκείνες που έχουν δείκτη με θετικό πρόσημο η συμβολή τους στη συνολική θετική εικόνα έχει, ποσοστιαία, ως εξής:

Πίνακας 4: Διαδρομές Θετικές Γνώμες 2007 - 2003

Διαδρομές	2007		2003	
	Απόλυτοι Αριθμοί	%	Απόλυτοι Αριθμοί	%
Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Σπιναλόγκα - Μάλια	1066	22,6	794	31,0
Ηράκλειο - Αρχ. Μουσείο - Κνωσός - Αρχάνες	710	15,1	242	9,5
Ηράκλειο - Φαιστός - Γόρτυνα - Μάταλα	286	6,1	396	15,5
Σητεία-Παχειά Άμμος- Γουρνιά - Αγ. Νικόλαος	666	14,1	442	17,3
Ρέθυμνο -Μονή Πρέβελης-Φραγκοκάστελλο-Σφακιά	532	11,3	242	9,5
Χερσόνησος-Οροπέδιο Λασιθίου-Καστέλλι - Ηράκλειο	532	11,3	126	4,9
Χανιά - Καστέλλι Κισσάμου - Ελαφονήσι	786	16,7	-	-
Ιεράπετρα-Σητεία-Μονή Τοπλού- Βάι -Ζάκρος	138	2,9	256	10,0
Ηράκλειο - Ρέθυμνο	-	-	58	2,3
Σύνολο Θετικών Γνωμών	4716	100,0	2556	100,0

Βαθμολογία Θετικές Γνώμες Διαδρομών 2007

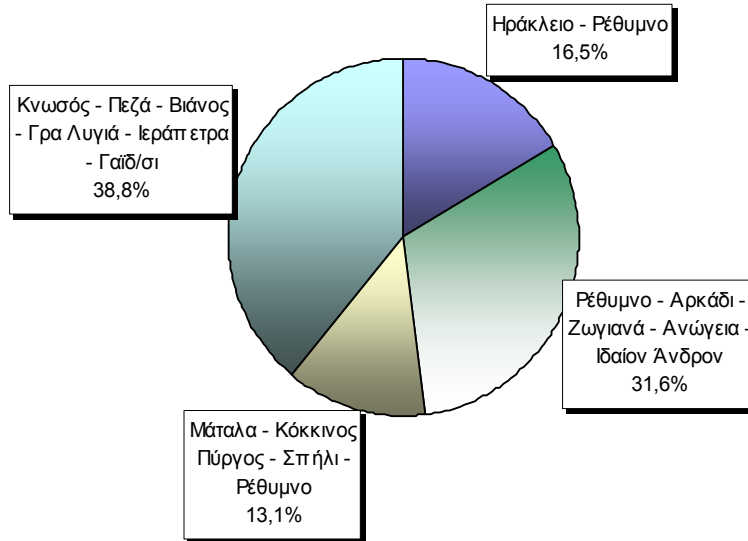
Αντιστοίχως, στην αρνητική εικόνα συμβάλλουν οι διαδρομές που έχουν δείκτη με αρνητικό πρόσημο και η ποσοστιαία συμβολή τους στο σύνολο είναι:

Πίνακας 5: Διαδρομές Αρνητικές Γνώμες 2007 - 2003

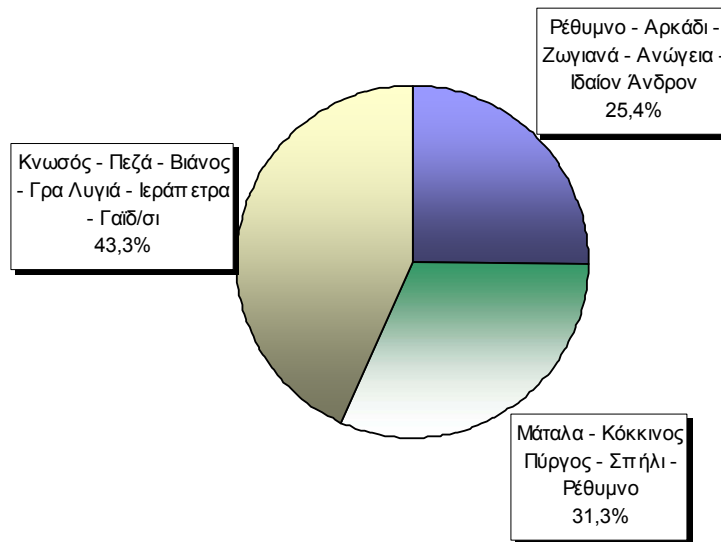
Διαδρομές	2007		2003	
	Απόλυτοι Αριθμοί	%	Απόλυτοι Αριθμοί	%
Ηράκλειο - Ρέθυμνο	-304	16,5	-	-
Ρέθυμνο - Αρκάδι - Ζωγιανά - Ανώγεια - Ιδαίον Άνδρον	-580	31,6	-400	25,4
Μάταλα-Κόκκινος Πύργος- Σπήλι-Ρέθυμνο	-240	13,1	-492	31,3
Κνωσός - Πεζά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα - Γαϊδ/σι	-714	38,8	-682	43,3
Σύνολο Αρνητικών Γνωμών	-1838	100,0	-1574	100,0

Παρατηρούμε, ότι οι ίδιες διαδρομές που ήταν χαρακτηρισμένες αρνητικά το 2003 εξακολουθούν να έχουν το ίδιο και κατά περίπτωση περισσότερο οξυμένο πρόβλημα. Επίσης, αξιοσημείωτη είναι η χειροτέρευση της διαδρομής Ηράκλειο -Ρέθυμνο.

Βαθμολογία Αρνητικές Γνώμες Διαδρομών 2007

Βαθμολογία Αρνητικές Γνώμες Διαδρομών 2003

Γ. ΒΑΘΜΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ

Οι ενδιαφέρουσες διακυμάνσεις που, σε γενικές γραμμές, κυριαρχούν για τις περισσότερες διαδρομές, μας οδήγησαν στην προσπάθεια κατάταξης των Νομών κατά επίπεδο καθαριότητας των διαδρομών, οι οποίες τους διασχίζουν και χρησιμοποιούνται από τον «οργανωμένο τουρισμό». Από την ανάλυση αυτή εξαιρέθηκε η βαθμολόγηση όλων των χώρων δεδομένου ότι για τους μεν αρχαιολογικούς αρμόδιες για την καθαριότητα είναι οι υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού, ενώ για τους υπόλοιπους χώρους (π.χ. Φαράγγι Σαμαριάς κλπ.) αρμόδιοι είναι καταρχάς άλλοι φορείς και όχι η Τοπική και Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση.

Με τον τρόπο αυτό ενώ επισημαίνονται τα θετικά σχόλια, παράλληλα όμως εντοπίζονται τα αρνητικά, ούτως ώστε να διαμορφωθεί μια συνολική εικόνα, βάσει της οποίας μπορεί να σχεδιασθεί η βελτίωση αυτής της κατάστασης. Διευκρινίζεται ότι για την κατάταξη που ακολουθεί, δεν επιμερίστηκαν οι χιλιομετρικές αποστάσεις των διαδρομών κατά Νομό, αλλά θεωρήθηκε πως ο βαθμός καθαριότητας κάθε διαδρομής αφορά εξίσου τους Νομούς από όπου διέρχεται, είτε κατά μικρό τμήμα είτε κατά μεγαλύτερο.

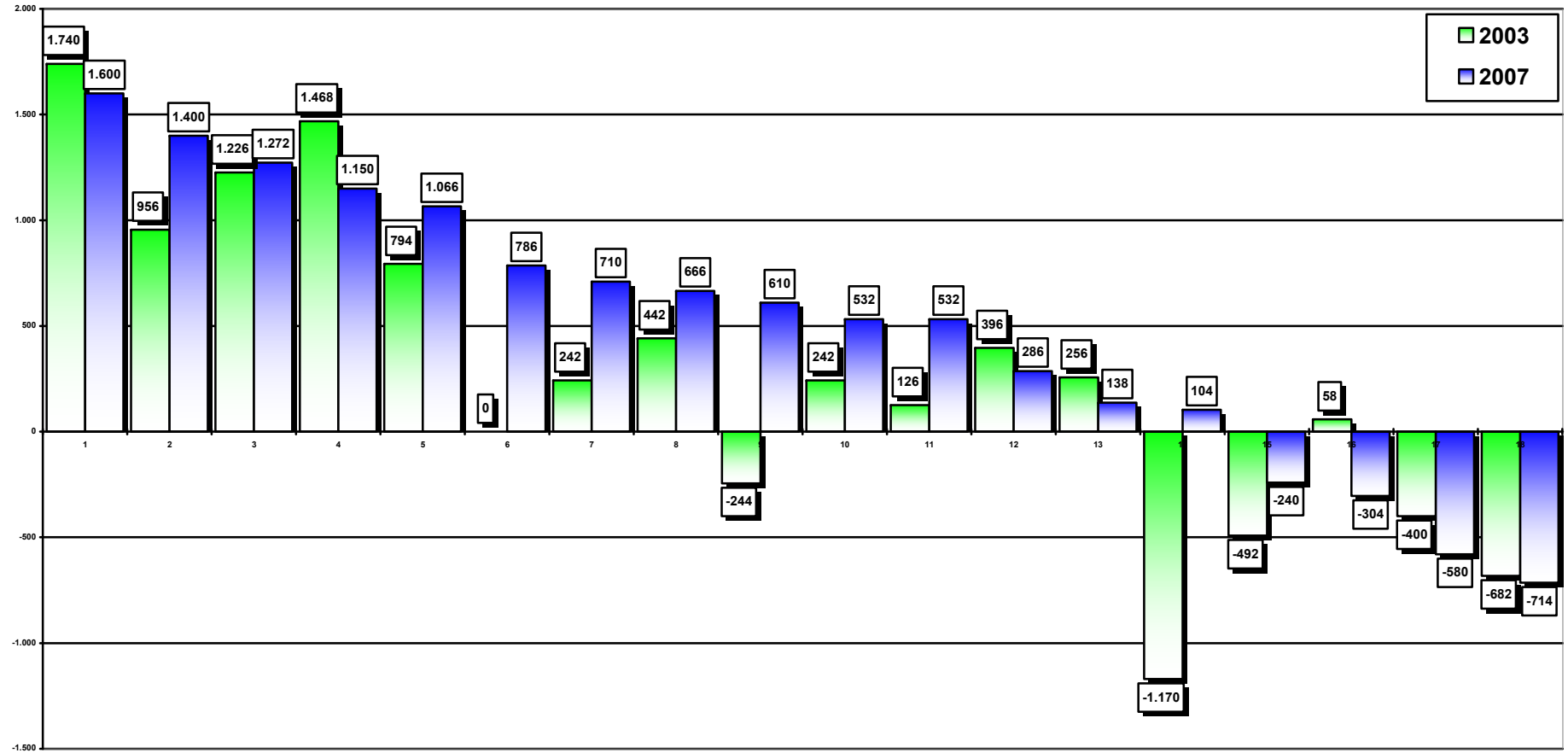
Ο πίνακας 6 που ακολουθεί εμφανίζει τον βαθμό καθαριότητας χώρων και διαδρομών (αξιολογούμενο βάσει των κριτηρίων του πίνακα 2) αναφέροντας, παράλληλα, τη Νομαρχία (ή Νομαρχίες) που είναι αρμόδιες.

Πίνακας 6

A/A	Αρχαιολογικός Χώρος/Διαδρομή	2007	2003	Αρμοδιότητα κατά Νομαρχία
1	Αρχ. Χώρος Μαλίων	1600	1740	(Ηρακλείου)
2	(Χώρος) Φαράγγι Σαμαριάς	1400	956	(Χανίων)
3	Αρχ. Χώρος Κνωσού	1150	1468	(Ηρακλείου)
4	Διαδρ. Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Σπιναλόγκα - Μάλια	1066	794	Ηρακλείου, Λασιθίου
5	Χώρος Μονή Αρκαδίου	1272	1226	(Ρεθύμνης)
6	Διαδρ. Ηράκλειο - Αρχ. Μουσείο - Κνωσός - Αρχάνες	710	242	Ηρακλείου
7	Διαδρ. Ηράκλειο - Φαιστός - Γόρτυνα - Μάταλα	286	396	Ηρακλείου
8	Διαδρ. Σητεία - Παχειά Άμμος - Γουρνιά - Αγ. Νικόλαος	666	442	Λασιθίου
9	Διαδρ. Ρέθυμνο-Μονή Πρέβελης-Φραγκοκάστελλο- Σφακιά	532	242	Ρεθύμνης, Χανίων
10	Διαδρ. Χερσόνησος-Οροπέδιο Λασιθίου-Καστέλλι- Ηράκλειο	532	126	Ηρακλείου, Λασιθίου
11	Διαδρ. Χανιά - Καστέλλι Κισσάμου - Ελαφονήσι	786	0	Χανίων
12	Χώρος Ιδαίου Άνδρου	610	-244	(Ρεθύμνης)
13	Διαδρ. Ιεράπετρα - Σητεία - Μονή Τοπλού - Βάι - Ζάκρος	138	256	Λασιθίου
14	Διαδρ. Ηράκλειο - Ρέθυμνο	-304	58	Ηρακλείου, Ρεθύμνης
15	Διαδρ. Ρέθυμνο-Αρκάδι- Ζωνιανά - Ανώγεια - Ιδαίον Άνδρον	-580	-400	Ρεθύμνης
16	Διαδρ. Μάταλα - Κόκκινος Πύργος - Σπήλι - Ρέθυμνο	-240	-492	Ηρακλείου, Ρεθύμνης
17	Διαδρ. Κνωσός-Πεζά-Βιάνος-Γρα Λυγιά- Ιεράπετρα - Γαϊδ/σι	-714	-682	Ηράκλειου, Λασιθίου
18	Χώρος Γαϊδουρονησιού	104	-1170	(Λασιθίου)

Διάγραμμα Πίνακα 6

Κατάταξη Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών 2003 - 2007

	Αρχ. Χώρος Μαλιών	(Χώρος) Φαράγγι Σμαριάς	Χώρος Μονή Αρκαδίου	Αρχ. Χώρος Κνωσού	Διαδρ. Αγ. Νικόλαος - Ελούντα - Σπιναλόγκα - Μόλια	Διαδρ. Χανιά - Καστέλλι Κισσάμου - Ελαφονήσι	Διαδρ. Ηράκλειο - Αρχ. Μουσείο - Κνωσός - Αρχάνες	Διαδρ. Σητεία - Παχιά Άμμος - Γουρνιά - Αγ.	Χώρος Ίδαίου Ανδρού	Διαδρ. Ρέθυμνο - Μονή Πρέβελης - Φραγκοδατέλιο -	Διαδρ. Χερσόνησος - Οροπέδιο Λασιθίου - Καστέλλι - Ηράκλειο	Διαδρ. Ηράκλειο - Φαιστός - Γόρτυνα - Μάταλα	Διαδρ. Ιεράπετρα - Σητεία - Μονή Τοπλού - Βαί -	Χώρος Γαϊδουρονησιού	Διαδρ. Μάταλα - Κόκκινος Πύργος - Σπήλι - Ρέθυμνο	Διαδρ. Ηράκλειο - Ρέθυμνο	Διαδρ. Ρέθυμνο - Αρκαδι - Ζωιανά - Ανώγειο - Ίδαίων	Διαδρ. Κνωσός - Πεζά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα -
■ 2003	1.740	956	1.226	1.468	794	0	242	442	-244	242	126	396	256	-1.170	-492	58	-400	-682
■ 2007	1.600	1.400	1.272	1.150	1.066	786	710	666	610	532	532	286	138	104	-240	-304	-580	-714

Από την εξέταση των επιμέρους χώρων και διαδρομών επισημαίνεται ότι οι χώροι των Μαλίων και της Κνωσού συγκεντρώνουν την υψηλότερη θετική βαθμολογία (1ος και 3ος αντιστοίχως), όπου σε συνδυασμό με την υψηλή βαθμολογία που έχουν οι διαδρομές προς και από αυτούς (Άγιος Νικόλαος-Μάλια και Ηράκλειο-Κνωσός-Αρχάνες) δημιουργούν μια ιδιαίτερως θετική εικόνα συνολικά.

Αντιθέτως, η διαδρομή Κνωσός-Γαϊδουρονήσι (που διέρχεται από τους νομούς Ηρακλείου και Λασιθίου), η διαδρομή Μάταλα - Κόκκινος Πύργος - Σπήλι - Ρέθυμνο (που διέρχεται από τους νομούς Ηρακλείου και Ρεθύμνης) και η διαδρομή Ρέθυμνο-Ιδαίον Άνδρον (εντός των ορίων του Νομού Ρεθύμνης) αποσπούν έντονα αρνητικά σχόλια μειώνοντας την γενικότερη θετική εικόνα.

Βάσει του προηγούμενου πίνακα ο καθορισμός θετικών και αρνητικών γνωμών κατά νομό εμφανίζεται στον ακόλουθο πίνακα 7.

Πίνακας 7: Νομοί με Θετικά – Αρνητικά Αποτελέσματα

ΝΟΜΟΙ		2007				2003			
		Θετικά		Αρνητικά		Θετικά		Αρνητικά	
		A.T*.	%	A.T*.	%	A.T*.	%	A.T*.	%
1	N. ΛΑΣΙΘΙΟΥ	1688	38,8	-	-	936	57,8	-	-
2	N. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	1336	30,8	-	-	442	27,3	-	-
3	N. ΡΕΘΥΜΝΗΣ	-	-	-592	100,0	-	-	-592	100,0
4	N. ΧΑΝΙΩΝ	1318	30,4	-	-	242	14,9	-	-
Σύνολο		4342	100,0	-592	100,0	1620	100,0	-592	100,0-

*A.T. = Απόλυτες Τιμές

Η συγκεντρωτική βαθμολόγηση κατά νομό, όπως διαμορφώνεται από τους επιμέρους χαρακτηρισμούς των διαδρομών που διέρχονται από αυτούς, εμφανίζει τα εξής αποτελέσματα:

α) Ο Νομός Λασιθίου συγκεντρώνει το μεγαλύτερο ποσοστό θετικών χαρακτηρισμών με 57,8% το 2003 και 38,8% το 2007 παρουσιάζοντας μια θετική εικόνα. Η διαδρομή Άγιος Νικόλαος-Ελούντα-Σπιναλόγκα-Μάλια παρουσιάζει την καλύτερη εικόνα (5η στο σύνολο το 2003 και 6η στο σύνολο το 2007), αλλά και η διαδρομή Σητεία-Άγιος Νικόλαος δημιουργεί επίσης θετική εντύπωση (6η το 2003 και 8η το 2007). Αντιθέτως, οι διαδρομές Κνωσός - Πεζά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα - Γαϊδ/σι (17η το 2003 και 18η το 2007) και Ιεράπετρα-Ζάκρος (8η το 2003 και 13η το 2007) εμφανίζονται να είναι προβληματικές.

β) Ο Νομός Ηρακλείου. συγκεντρώνει το 27,3% των θετικών χαρακτηρισμών το 2003 και το 30,8% το 2007. Η θετική αυτή εντύπωση για τις διαδρομές συμπληρώνεται από την θετική εικόνα των αρχαιολογικών χώρων των Μαλίων (1η θέση και στα δυο έτη) και της Κνωσού (2η θέση το 2003 και 4η το 2007). Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η θετική αυτή εικόνα μετριάζεται από διαδρομές οι οποίες διέρχονται και από άλλους Νομούς (είτε Ρεθύμνης, είτε Λασιθίου), με αποτέλεσμα να επηρεάζουν τη συνολική εικόνα του Νομού Ηρακλείου. Συγκεκριμένα, προβληματικές είναι οι διαδρομές:

- Κνωσός - Πεζά - Βιάνος - Γρα Λυγιά - Ιεράπετρα - Γαϊδ/σι (18η θέση το 2007 με σταθμισμένο δείκτη -712)
- Μάταλα - Κόκκινος Πύργος - Σπήλι - Ρέθυμνο (15η θέση το 2007 με σταθμισμένο δείκτη-240)
- Ηράκλειο-Ρέθυμνο (16η το 2007 με σταθμισμένο δείκτη -304).

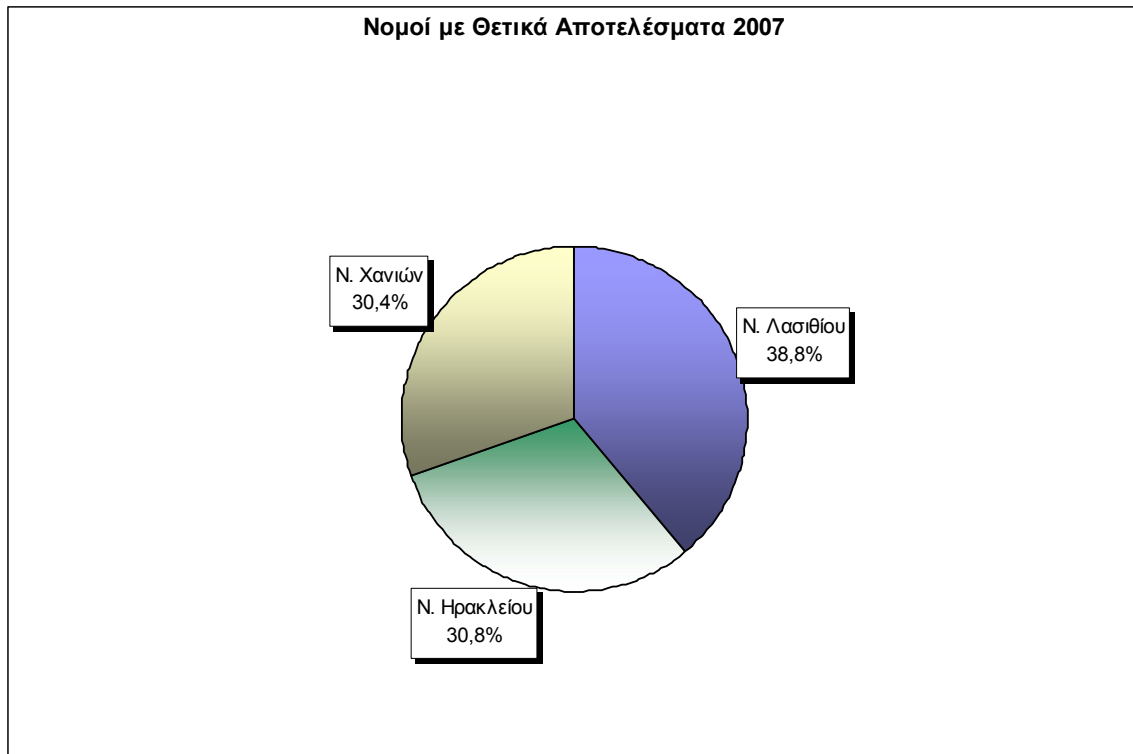
γ) **Ο Νομός Χανίων** το 2007 συγκεντρώνει το 30,4% των θετικών χαρακτηρισμών παρουσιάζοντας μια σχετική βελτίωση σε σύγκριση με το 2003 όπου είχε αποσπάσει το 14,9%. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι ο Ν. Χανίων παρουσιάζει την ιδιομορφία να περιλαμβάνονται στα όρια ευθύνης του, το Φαράγγι της Σαμαριάς και μόνον δυο διαδρομές. Πάντως, κατά το μικρό τμήμα που συμμετέχει στη διαμόρφωση των συνολικών συμπερασμάτων επιδρά θετικά μειώνοντας τη γενική αρνητική εικόνα.

δ) **Ο Νομός Ρεθύμνης** παρουσιάζει μια σταθερότητα στα αποτελέσματα των δυο ερευνών παραμένοντας στην τελευταία θέση κατάταξης σε σύγκριση με τους υπόλοιπους νομούς, καθώς βαθμολογείται αρνητικά (σταθμισμένος δείκτης -592 και στα δυο έτη).

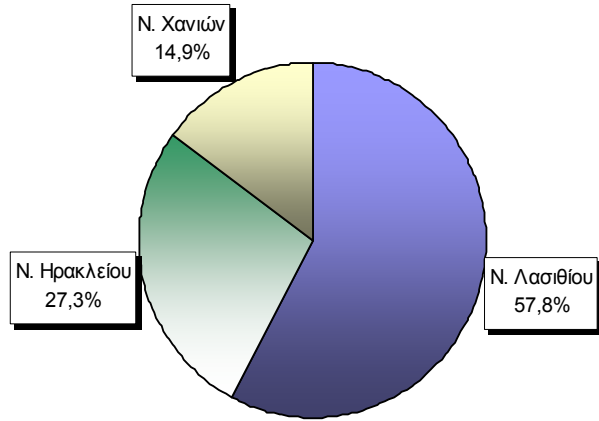
Συγκεκριμένα, η αρνητική εικόνα καθορίζεται από τις διαδρομές:

- Μάταλα-Κόκκινος Πύργος- Σπήλι-Ρέθυμνο (15η θέση το 2007 με σταθμισμένο δείκτη-240)
- Ρέθυμνο-Αρκάδι-Ζωνιανά-Ανώγεια-Ιδαίον Άνδρον (17η θέση το 2007 με σταθμισμένο δείκτη -492)
- καθώς και η διαδρομή Ηράκλειο-Ρέθυμνο (16η θέση το 2007 με σταθμισμένο δείκτη -304).

Μόνο η διαδρομή Ρέθυμνο-Μονή Πρέβελης-Φραγκοκάστελλο-Σφακιά αποσπά θετικά σχόλια (11η θέση το 2007 με θετικό σταθμισμένο δείκτη 532).

Νομοί με Θετικά Αποτελέσματα 2003

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας κατέδειξε σαφέστατα το μέγεθος του προβλήματος καθαριότητας που υποβαθμίζει την εικόνα της χώρας μας διεθνώς, φέρνοντας σε διαμετρική αντιπαράθεση την Ιστορία, την Παράδοση και το Φυσικό κάλλος αυτού του τόπου με την ανευθυνότητα, την έλλειψη καλαισθησίας και την ευτέλεια που κυριαρχεί.

Παρόλα αυτά, παρατηρείται μια καλύτερευση της γενικής εικόνας των χώρων και διαδρομών της Κρήτης, καθώς οι θετικές γνώμες από το 33,7% το 2003 έφτασαν στο 43,7% το 2007. Ωστόσο, παρατηρείται μια μείωση της θετικής εικόνας στους δυο βασικούς αρχαιολογικούς χώρους της Κνωσού και των Μαλίων.

Επίσης, ενώ έχουμε μια περαιτέρω καλύτερευση όσων διαδρομών ήταν ήδη σε σχετικά καλή κατάσταση το 2003, παρατηρούμε στασιμότητα στην εξέλιξη των διαδρομών που ήταν ήδη χαρακτηρισμένες αρνητικά.

Η παραπάνω διαπίστωση επιβαρύνει κυρίως το νομό Ρεθύμνης ο οποίος ήταν (2003) και παραμένει (2007) στην τελευταία θέση.

Συνοψίζοντας, τα πορίσματα της έρευνας στην Κρήτη συγκλίνουν σε μεγάλο βαθμό με τα αντίστοιχα των ερευνών Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

Το θέμα είναι η συνειδητοποίηση του μεγέθους του προβλήματος που χρήζει άμεσης και δραστηρικής αντιμετώπισης με καταμερισμό των επιμέρους ευθυνών και ανάληψη συντονισμένης δράσης εκ μέρους όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Ο καταμερισμός των ευθυνών, περιλαμβάνει :

α) Τις καταναλωτικές συνήθειες, αλλά και τη γενικότερη νοοτροπία όλων μας, οι οποίες δεν περιλαμβάνουν το σεβασμό στον κοινόχρηστο δημόσιο χώρο και δεν έχουν καμία επίγνωση της συνολικής ζημιάς που προκαλούν τέτοιες συμπεριφορές.

β) Τις Αυτοδιοικήσεις, Τοπικές και Νομαρχιακές, οι οποίες έχουν δεχθεί την μεταβίβαση «εξουσίας» αλλά όχι και του συνόλου των υποχρεώσεων που την συνοδεύουν.

γ) Όλους τους εμπλεκόμενους, στο πρόβλημα των απορριμμάτων Φορείς, εφ' όσον αργοπώρησε η ίδρυση και δεν έχει ολοκληρωθεί η λειτουργία των «Συστημάτων Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών και Άλλων Προϊόντων», ενώ παράλληλα το χρονικό όριο του 2008 για το κλείσιμο όλων των ανεξέλεγκτων χωματερών πλησιάζει.

δ) Τις αρχές φύλαξης αρχαιολογικών χώρων και την (τουριστική) αστυνομία οι οποίες δεν επαρκούν.

Ευχή και ελπίδα μας θα ήταν η επισήμανση του μεγέθους του προβλήματος από τη συγκεκριμένη έρευνα να συμβάλει στην άμεση, ριζική και αποτελεσματική αντιμετώπιση της διαμορφωμένης κατάστασης.